

REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT

Priştine, 29 Ocak 2013
Nr. Ref.: RK 357/13

KABUL EDİLMEZLİK KARARI

Başvuru No: KI 157/11

Başvurucu

Avukat Azem Ejupi tarafından temsil edilen Kosova Cumhuriyeti Emekliler ve İş Malulleri Birliği

Kosova Cumhuriyeti'nde emekliler ile iş malullerinin statülerinin düzenlenmesi ve refah düzeylerinin devlet otoriteleri tarafından iyileştirilmesine ilişkin başvuru

KOSOVA CUMHURİYETİ ANAYASA MAHKEMESİ

Mahkeme Heyeti:

Enver Hasani, Başkan
Ivan Čukalović, Başkanvekili
Altay Suroy, Üye
Almiro Rodrigues, Üye
Snezhana Botusharova, Üye
Kadri Kryeziu, Üye
Arta Rama-Hajrizi

Başvurucu:

1. Başvurucu, Avukat Azem Ejupi tarafından temsil edilen Kosova Cumhuriyeti Emekliler ve İş Malulleri Birliği'dir.

Başvurunun Konusu

2. Kosova Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi'ne (bundan sonra: Mahkeme) yapılan başvurunun temel konusu Kosova Cumhuriyeti Emekliler ve İş Malulleri Birliği'nin emeklilik ve maluliyet sigortasına ilişkin statüsel ve sosyal haklarının tanınmasıyla ilgilidir.
3. Başvurucu Mahkeme'den talep ettiklerinin arasında eski Kosova Sosyalist Özerk Bölgesi Emeklilik ve Maluliyet Sigortası Yasası'nın herhangi bir yasal hükümle henüz yürürlükten kaldırılmadığından, bu yasanın uygulanması için Mahkeme'nin devlet otoritelerine etki etmesidir. Emekliler ve iş malulleri bu yasa ile emeklilik statülerinin düzenlenmiş olduğunu ve bu yasanın tanıdığı haklara sahip olduklarını ileri sürmüşlerdir.

İlgili Hukuk

4. Anayasa'nın 113.7 fıkrası, 03/L-121 sayı ve 15 Ocak 2009 tarihli Kosova Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi Hakkında Yasa'nın (bundan sonra: "Yasa") 22. maddesi ve Kosova Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (bundan sonra: "İçtüzük") 28. kuralı.

Başvuru Süreci

5. Başvurucu 2 Aralık 2011 tarihinde Anayasa Mahkemesi'ne başvurmuştur.
6. Mahkeme 30 Kasım 2011 tarihinde başvurunun KI 157/11 sayı ile kaydedildiğini başvurucuya bildirmiştir.
7. Mahkeme Başkanı'nın GJR KI 157/11 sayı ve 5 Ocak 2012 tarihli kararıyla Üye Iliriana Islami raportör yargıç olarak görevlendirilmiştir. Başkan'ın aynı tarih ve KSH15/11 sayılı kararıyla Üyeler: Robert Carolan (başkan), Altay Suroy ve Gjyljeta Mushkolaj'dan oluşan Ön İnceleme Heyeti belirlenmiştir.
8. Üye Iliriana Islami'nin Mahkeme üyeliği 26 Haziran 2012 tarihinde son bulmuş olduğundan Başkan'ın 26 Kasım 2012 sayı ve GJR 157/11 sayılı kararıyla Üye Kadri Kryeziu raportör yargıç olarak görevlendirilmiş ve Üye Gjyljeta Mushkolaj'ın görev süresi 26 Haziran 2012 tarihinde son bulmuş olduğundan Ön İnceleme Heyeti'ni yenide belirleyerek Üye Robert Carolan (başkan), Altay Suroy ve Arta Rama-Hajrizi'yi görevlendirmiştir.
9. Ön İnceleme Heyeti raportör yargıcın raporunu 17 Ocak 2013 tarihinde inceledikten sonra Mahkeme Heyeti'ne başvurunun kabul edilmezliğine ilişkin öneri sunmuştur.

Olguların Özeti

10. Başvurucu Kosova'da emeklilerin 1998 yılından bu yana hakkı olan emeklilikleri alamadıklarını ve sağlık ile sosyal sigortalarının bulunmadığını, statülerinin çözüme kavuşturulmadığı ve maddi durumlarının iyi olmadığını ileri sürmüştür. Başvurucu, en çok kesintileri ve emeklilik ile maluliyet sigortalarını ödeyen emeklilerin mağdur olduğunu ileri sürmüştür.
11. Başvurucu emeklilerin önce Sırbistan Hükümeti ve 1999 yılından sonra UNMIK Yönetimi ve en son olarak da Kosova Cumhuriyeti Hükümet otoritesi tarafından ayrımcılığa maruz kaldığını iddia etmiştir. Başvurucu iddialarında şunu belirtmiştir:

1998 yılının sonundan 2002 yılının Ağustosuna kadar emeklilere herhangi bir ödeme yapılmamıştır. 21 Aralık 2001 tarihinde kabul edilen ve 2002/11 sayılı Kosova'da Temel Emeklilik Miktarı ve Tarihinin Belirlenmesine İlişkin UNMIK Yönetmeliği ile 1 Temmuz 2002 tarihinde değiştirilen 2001/35 sayılı Kosova Emekliliklerine ilişkin UNMIK Yönetmeliğinin kabulünden sonra 28 Alman Markı tutarında temel emeklilik olarak adlandırılan bir ödeme 65 yaşını tamamlamış her kişi için yapılmaya başlanmıştır.

12. Başvurucu, emeklilik kesintileri ödeyen emeklilerin emeklilik haklarını eski Kosova SÖB Emeklilik ve Maluliyet Yasası (KSÖB Resmi Gazetesi Sayı 26/83, 26/86 ve 11/88) uyarınca elde ettikleri olgusunu zikretmiştir. Başvurucuya göre söz konusu yasa herhangi bir yasal hükümle halen yürürlükten kaldırılmamış olup, bu yasa hükümlerine göre yasal olarak kazanılmış emeklilik statüsüne göre kıdem ve kesintiler üzerinden hesaplanan emekliliğin yanı sıra birçok hak ve imtiyaza sahip olduğunu ileri sürmüştür.
13. Başvurucu, emekli olduklarında emeklilik yasasıyla kazanılmış haklarının hiçbirinden yararlanamadıklarını belirtmiştir. Emekli olanların 45+35 avrodan toplam 80 avro aldıklarını ve kıdem veya ödenen kesinti miktarlarının dikkate alınmadığını belirtmiştir.

Başvurucunun İddiaları

14. Başvurucu, Emeklilik ve Maluliyet Sigortası Yasası uyarınca kazanılmış haklarının reddedilip kaldırılmasıyla kesinti ödemiş olan emeklilerin Anayasa'nın 22. maddesi, 23. maddesi ve 51. madde 1. fıkrası ve İnsan Hakları Evrensel Beyanname'sinin 17. madde 2. fıkrası, Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin 26. maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 9. maddesiyle güvence altına alınmış haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Başvurunun Kabul Edilirliği

15. Mahkeme'nin başvurunun başvurusu hakkında bir karar alabilmesi için önce başvurunun Anayasa ile öngörülüp Yasa ve İçtüzükte açıklanan kabul edilirlilik koşullarını yerine getirip getirmediğini değerlendirmesi gerekmektedir.
16. Başvurucunun sosyal politikaları belirleyip düzenlemek, dolayısıyla emekli ve iş malullerin statüsünün belirlenmesiyle sorumlu olan hükümet otoritelerinden memnun olmadığı anlaşılmaktadır.
17. Mahkeme başvurunun Anayasa ve Kosova Cumhuriyeti'nde doğrudan uygulanan uluslararası sözleşmelerle güvence altına alınmış haklarının ihlal edildiği herhangi bir kamu otoritesi kararını belirtmediğini tespit etmiştir (*bkz. Anayasa Mahkemesi Hakkında Yasa'nın 48. maddesi*). Başvurucu sadece sosyal politikaların belirlenmesiyle ilgili, dolayısıyla emekli ve iş malullerinin refah düzeylerinin iyileştirilmesiyle ilgili başvuruda bulunmuş ve Mahkeme'den emeklilik ve iş maluliyeti haklarına ilişkin taleplerinin devlet otoritelerince neden dikkate alınmadığının açıklanmasını talep etmiştir.
18. Mahkeme bununla ilgili olarak Anayasa'nın 113. madde 1. fıkrasına atıfta bulunmak ister. Söz konusu fıkra şöyledir:

[Yargı Yetkisi ve Yetkili Makamlar]

1. Anayasa Mahkemesi, yasal şekilde sadece yetkili makamlarca açılmış davalar hakkında karar verir.

19. Bu başvuruda başvuru Mahkeme'den hükümet otoritelerine, dolayısıyla ilgili bakanlıklara Emeklilik ve İş Malulleri Yasasını hazırlayıp Sağlık Sigortası Yasasının çıkartılması için çağrıda bulunmasını talep etmiştir.

20. Bununla ilgili olarak Mahkeme, Anayasa'nın 4. maddesine atıfta bulunmak ister. Bu madde şöyledir:

Madde 4 [Yönetim Şekli ve Yetki Paylaşımı]

[...]

2. Kosova Cumhuriyeti Meclisi yasama yetkisini uygular.

[...]

4. Kosova Cumhuriyeti Hükümeti, yasaları ve devlet politikalarını uygulamakla yükümlü olup parlamenter denetime tabidir.

21. Anayasa'nın 65. maddesi Kosova Cumhuriyeti Meclisi'nin yetkilerini açıkça belirlemiştir ve şöyledir:

Madde 65 [Meclisin Yetkileri]

[...]

(1) Yasa, karar ve diğer genel hükümleri onaylar;

22. Anayasa'nın 93. maddesi de Hükümet'in görevlerini açıkça belirlemiş olup şöyledir:

Madde 93 [Hükümetin Yetkileri]

Hükümet şu yetkilere sahiptir:

(1) Ülke iç ve dış politikasını önerir ve uygular;

[...]

(3) Meclise yasa tasarıları ve diğer kararları önerir;

(4) Yasaların uygulanması için gerekli kararlar ve yasal hükümleri çıkartır;

23. Ancak Anayasa'nın 113. maddesi kamu otoritesinin bir kararı veya bir yasa hakkında anayasal denetim başvurusunda bulunmaya yetkili tarafların kimlerin olduğunu açıkça belirtmiştir.

24. Aslında başvuru bu başvuruda tüzel kişilik olarak hareket edip Anayasa'nın 113.7 fıkrasına atıfta bulunmuş ve başvurusuna hukuki dayanak olarak bunu göstermiştir.

25. Mahkeme, başvuru Mahkemesi'nin başvurusunu dikkatlice inceleyip değerlendirdikten sonra tüzel kişilik olarak başvuru Mahkemesi'nin mevcut başvuruda emekliler ve iş malullerinin yıllar içerisinde ödedikleri kesintilere üzerinden statüsünün düzenlenmesi ve onların sosyal refahlarının iyileştirilmesi için soyut norm denetimi talebinde bulunmaya yetkili taraf olmadığını tespit etmiştir.

26. Bundan başka Kosova Cumhuriyeti Anayasası, bireysel başvuru modalitesi olan ve kamusal çıkar ile anayasal düzeni korumayı amaçlayan ve bir kişi veya grubun anayasal hakkının ihlal edildiğini ima eden *actio popularis* türünden başvuru hakkını öngörmemiştir.

27. Mahkeme bu nedenle başvuru Mahkemesi'nin, emekliler ve iş malullerinin statüsünün düzenlenmesi ve onların sosyal refahlarının iyileştirilmesi için soyut anlamda anayasal denetim başvurusunda bulunmaya yetkili taraf olmadığını, dolayısıyla Anayasa'nın 113.1 fıkrası uyarınca başvuru Mahkemesi'nin kabul edilmez olarak ilan edilmesi gerektiği görüşündedir.

28. Netice itibariyle Anayasa'nın 113.7 fıkrası, Yasa'nın 20. maddesi ve İçtüzüğün 56.2 Kuralı gereğince başvuru kabul edilmez niteliktedir.

BU SEBEPLERDEN DOLAYI

Anayasa'nın 113.1 fıkrası ve İçtüzüğün 56.2 kuralı uyarınca Anayasa Mahkemesi'nin 17 Ocak 2013 tarihli duruşmasında oybirliğiyle:

- I. Başvurunun kabul edilmez olarak reddine karar verilmiştir. ,
- II. Karar Anayasa Mahkemesi Hakkında Yasa'nın 20.4 fıkrası uyarınca taraflara bildirilip Resmi Gazete'de yayımlanır.
- III. İşbu karar derhal yürürlüğe girer.

Raportör Yargıç

Anayasa Mahkemesi Başkanı

Kadri Kryeziu, imza

Prof. Dr. Enver Hasani, imza